

Inntektsulikhet blant eldre

Ståle Østhus

Inntektsulikhet blant eldre

- Internt Fafo-prosjekt
- Knyttet til forskning innenfor PensjonsLAB
- Forsøk på å benytte SSBs tjeneste for direkte tilgang til registerdata (microdata.no) til detaljerte og relevante beregninger

Inntektsulikhet blant eldre

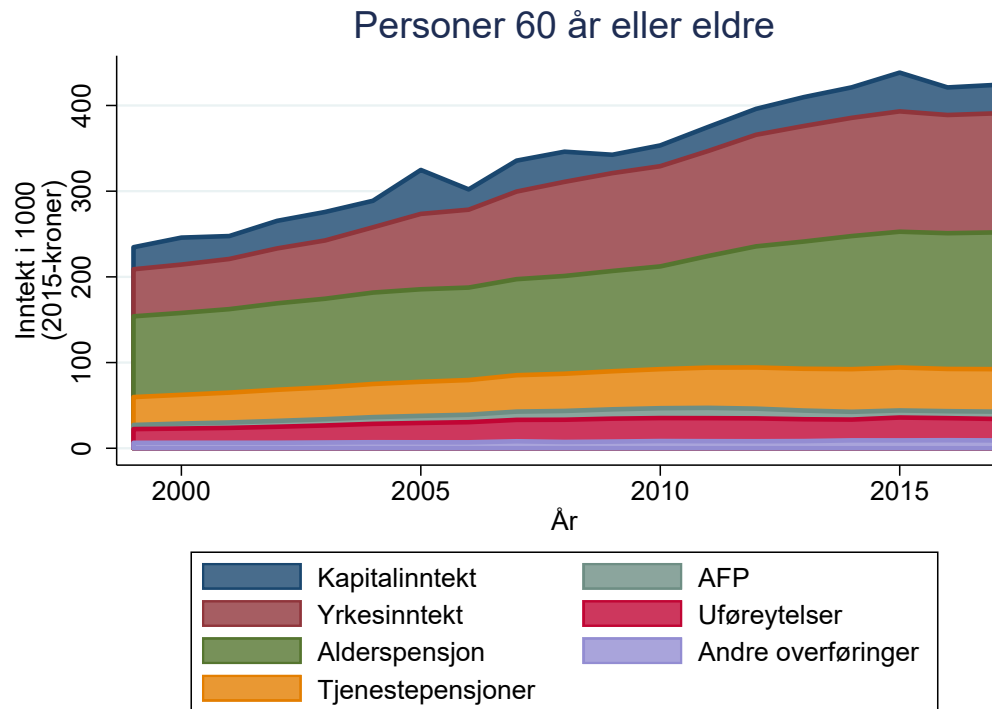
- Fokus på personer 62 år eller eldre, evt. «pensjonisthusholdninger»
- Husholdsinntekt, personinntekt og formue
- Skal se nærmere på betydningen av ulike inntektskilder, alder og kjønn for ulikhet i inntekt

Inntektsvekst blant eldre

- Eldres inntekt har vokst de siste tiårene
- Skyldes i hovedsak økt yrkesinntekt og økt alderspensjon

Inntektsvekst blant eldre

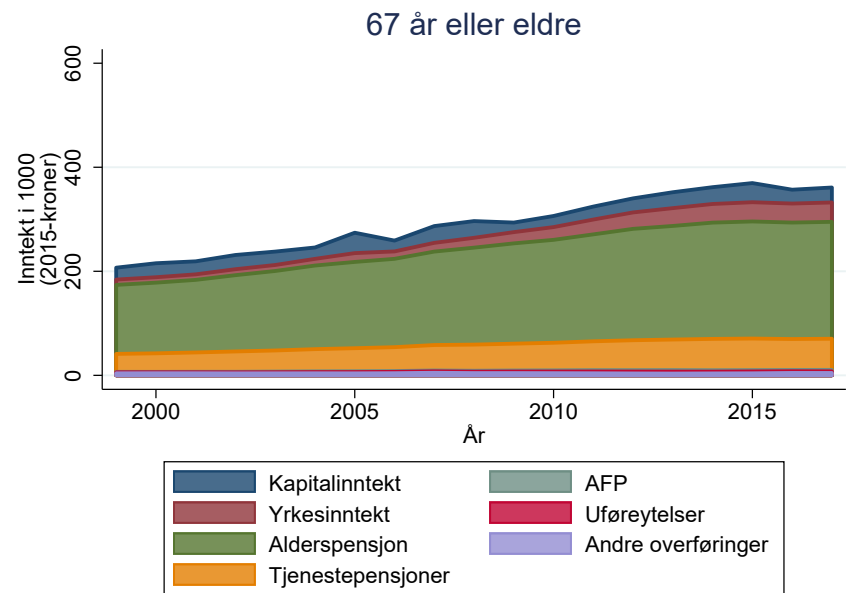
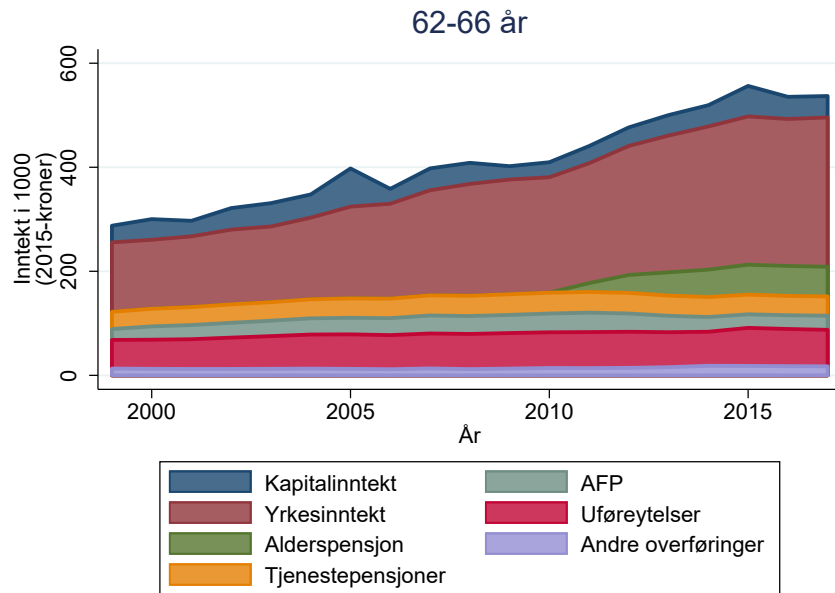
Note: Egne beregninger basert på tall fra SSB (<https://www.ssb.no/statbank/table/09331/>).

Inntektsvekst blant eldre

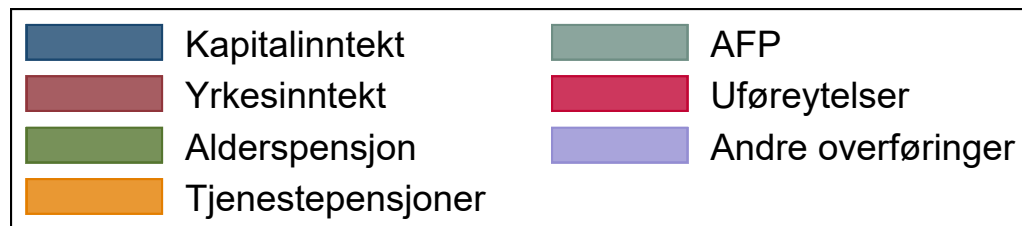
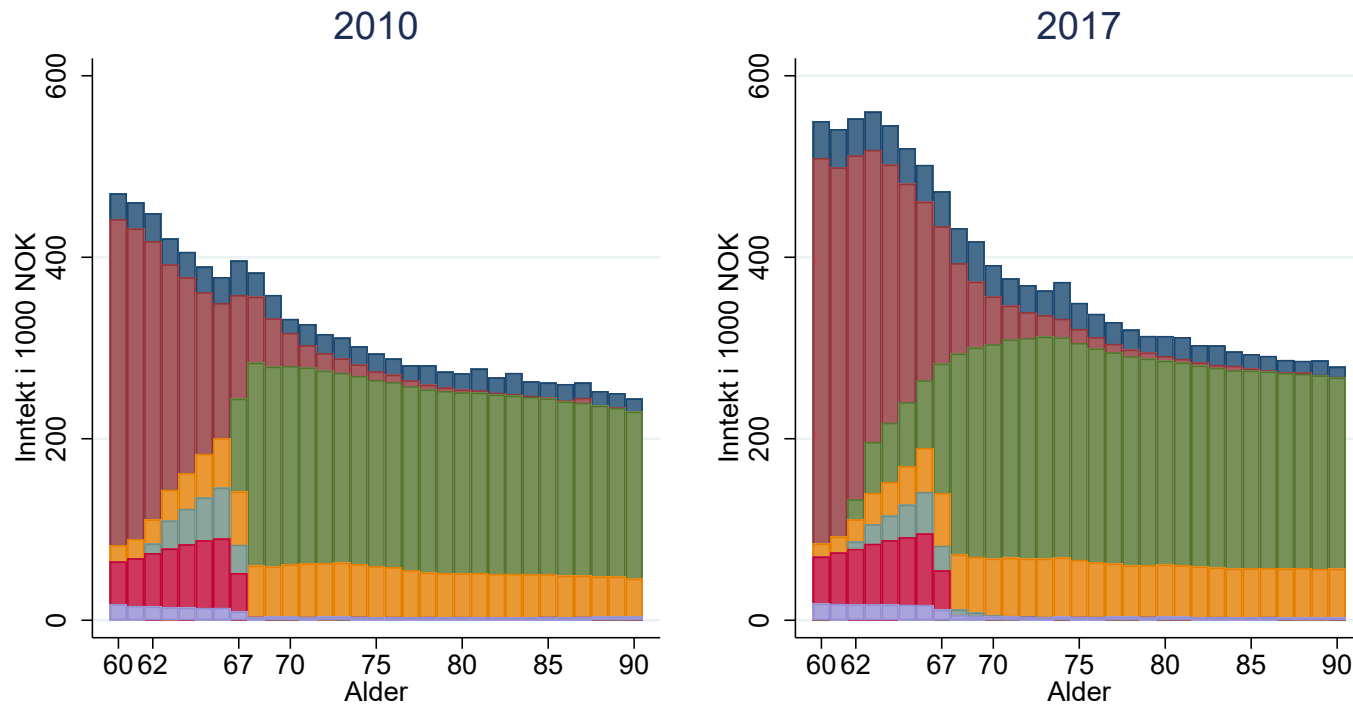
- Inntekten har økt for «unge» (62-66 år) og «gamle» (67+ år) eldre, men sammensetningen av inntekt varierer med alder
- Pensjonssystemet har betydning for inntektssammensetningen, og derfor også for den totale inntektsveksten

Inntektsvekst blant eldre etter alder

Note: Egne beregninger basert på tall fra SSB (<https://www.ssb.no/statbank/table/09331/>).

Inntekt blant eldre etter alder

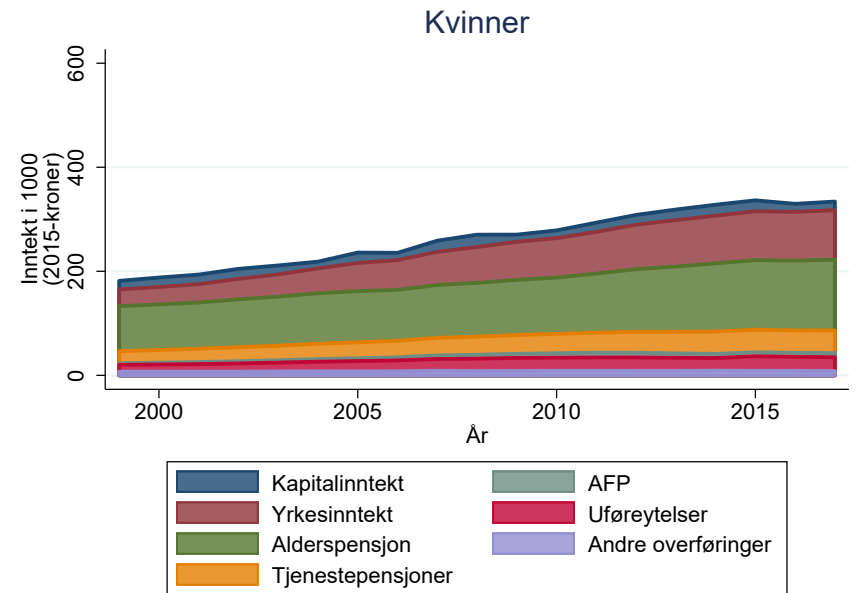
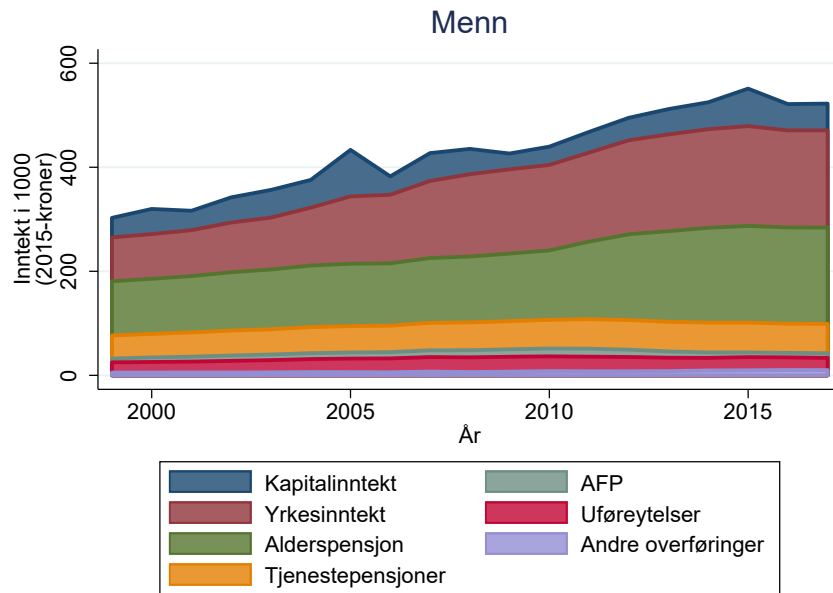

Inntektsvekst blant eldre

- Inntekten har økt for både kvinner og menn

Inntektsvekst for eldre kvinner og menn

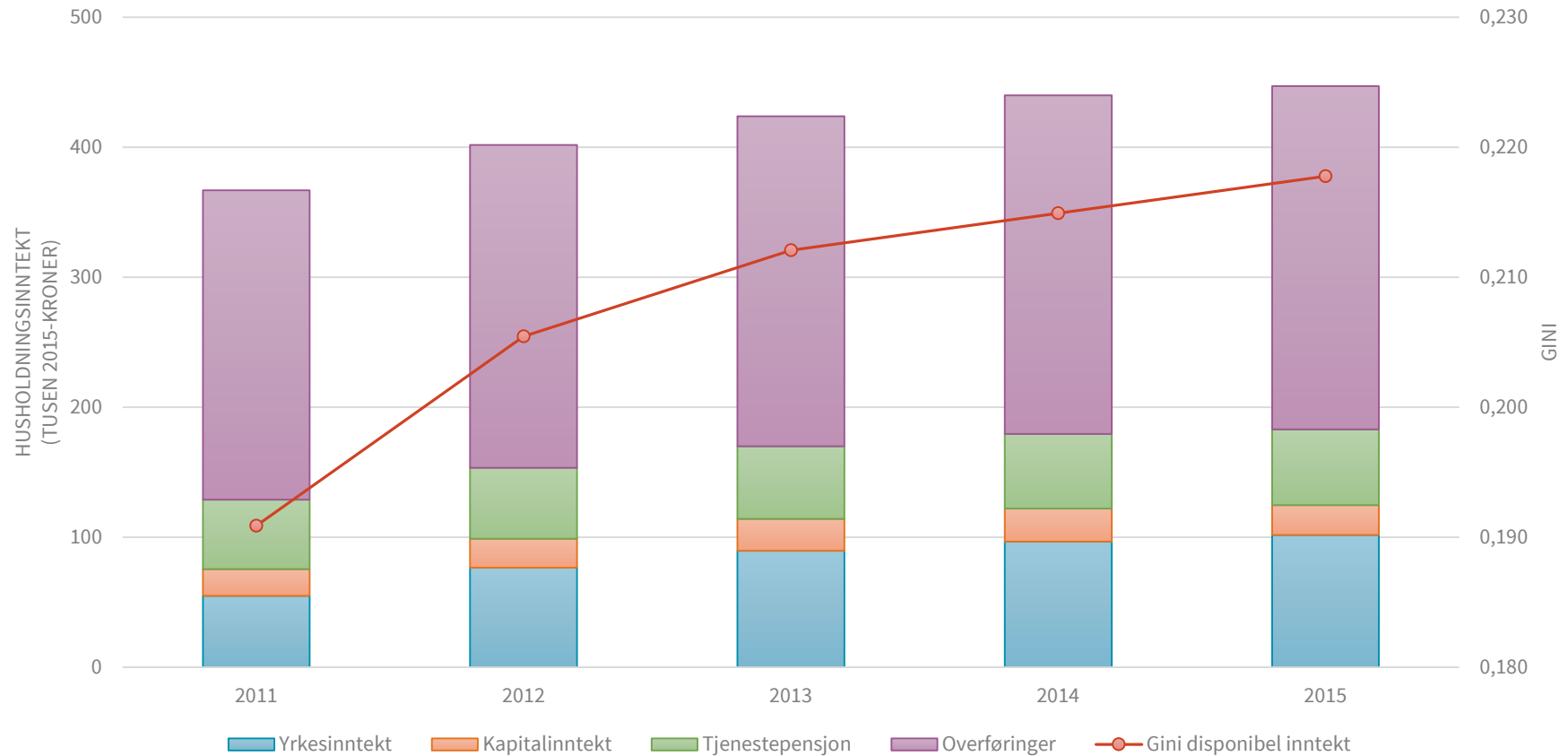
Note: Egne beregninger basert på tall fra SSB (<https://www.ssb.no/statbank/table/09331/>). Personer 60 år eller eldre.

Inntektsvekst blant eldre

- Det har også vært inntektsvekst for pensjonisthusholdninger i det nye pensjonssystemet
- Denne veksten er fulgt av en økning i inntektsulikhet

Inntektsvekst blant eldre

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdningsinntekt er justert for husholdningsstørrelse (kvadratrotvekt). Pensjonisthusholdninger er husholdninger der minst en person mottar alderspensjon fra Folketrygden.

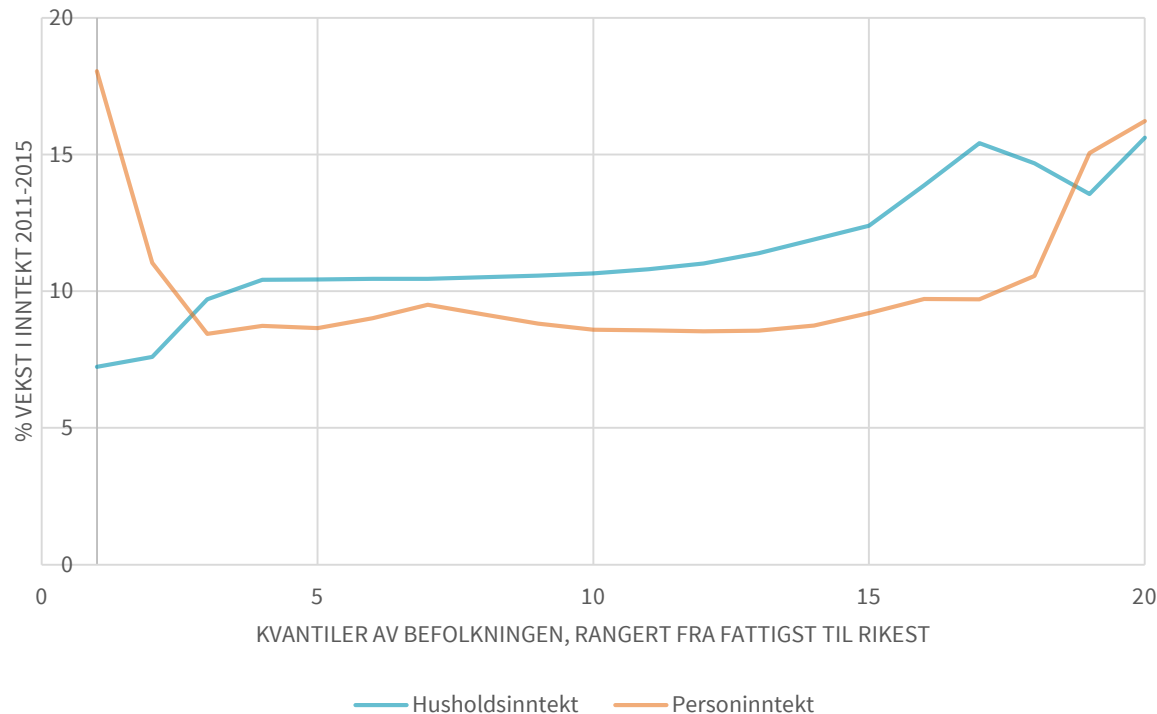
Inntektsvekst blant eldre

- Inntektsveksten har ikke vært like stor for alle inntektsgrupper
- Husholdsinntekten blant eldre har økt mer i øvre del enn i nedre del av inntektsfordelingen
- Dette til tross for at det har vært relativt høy inntektsvekst blant de med lavest (og høyest) personinntekt

Inntektsvekst blant eldre

Prosentvis vekst i disponibel inntekt 2011-2015 for personer 62 år og eldre etter inntektsgruppe.

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Prosentvis vekst i realinntekt (2015 = 100). Husholdsinntekt er justert for husholdsstørrelse (kvadratrotevekt).

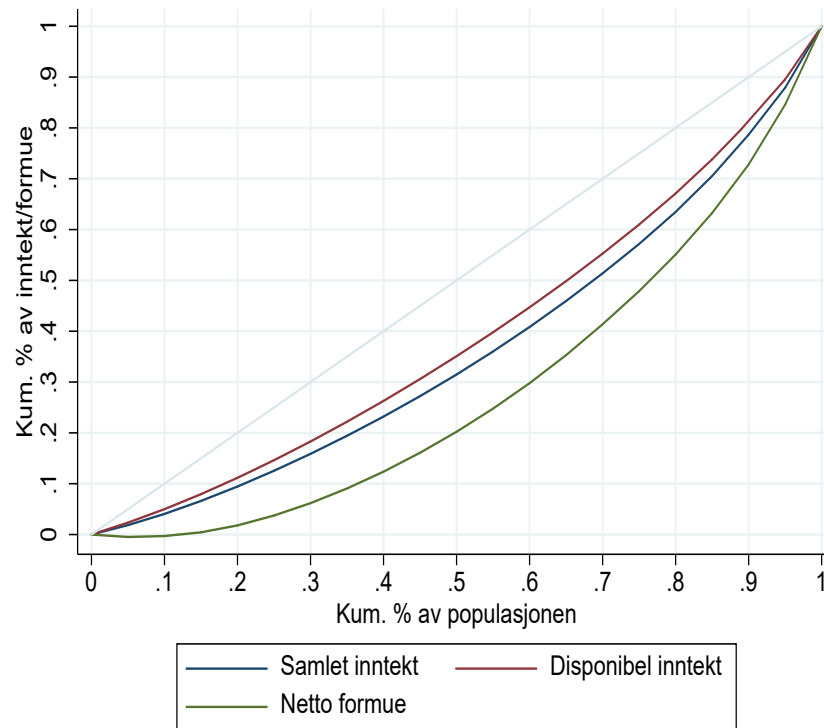
Ulikhet blant eldre

- Både inntekt og formue er skjevfordelt blant eldre
- Skattesystemet bidrar til utjevning av inntekten
- Formue er mye skjevere fordelt enn inntekt

Ulikhet blant eldre

Lorenz-diagram av inntekt og formue blant personer 62 år og eldre, 2015.

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdsinntekt og -formue justert for husholdstørrelse (kvadratrotvekt).

Ulikhet blant eldre

- Inntekt (og formue) fra ulike kilder bidrar i ulik grad til samlet ulikhet
- En inntektskildes bidrag til samlet ulikhet er avhengig av
  - Hvor stor andel av samlet inntekt som kommer fra kilden
  - Ulikhet i inntektskilden
  - Korrelasjon mellom samlet inntekt og inntektskilden

Ulikhet blant eldre

- Det er forskjell på personinntekt og husholdsinntekt
- Ulikheten er større for personinntekt (fordi husholdsinntekt også inneholder personinntekt fra andre husholdsmedlemmer)

Ulikhet blant eldre

Dekomponering av inntekt blant personer 62 år og eldre, 2015.

	Husholdsinntekt			Personinntekt		
	<i>Gj.snitt (1000 NOK)</i>	<i>Andel av inntekt</i>	<i>Bidrag til ulikhet</i>	<i>Gj.snitt (1000 NOK)</i>	<i>Andel av inntekt</i>	<i>Bidrag til ulikhet</i>
Yrkesinntekt	162	32%	85%	99	26%	73%
Kapitalinntekt	28	5%	12%	21	5%	14%
Tjenestepensjoner	55	11%	5%	49	13%	8%
Overføringer	259	51%	-1%	216	56%	5%
Samlet inntekt	503	100%	100%	385	100%	100%
Gini samlet inntekt		0.266			0.294	
Gini disponibel inntekt		0.214			0.229	
Forskjell		-20%			-14%	

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdsinntekt er justert for husholdsstørrelse (kvadratrotvekt). Bidrag til ulikhet er beregnet som i Shorrocks (1982).

Ulikhet blant eldre

Dekomponering av formue blant personer 62 år og eldre, 2015.

	Gj.snitt (1000 NOK)	Andel av formue	Bidrag til ulikhet
Realkapital	2160	72%	67%
Bankinnskudd	563	19%	15%
Finanskapital	278	9%	19%
Bruttoformue	2998	100%	100%

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Realkapital er basert på ny beregningsmåte. Formue er husholdsformue, justert for husholdsstørrelse (kvadratrotvekt). Bidrag til ulikhet er beregnet som i Shorrocks (1982).

Ulikhet blant eldre

- Inntekt og formue varierer mellom aldersgrupper
- Personer 62-66 år har både høyere inntekt enn personer som er yngre og personer som er eldre
- Ulikhet i inntekt (og formue) er høyest blant unge, og minst i eldre aldersgrupper

Ulikhet blant eldre

Gjennomsnitt og ulikhet i inntekt og formue etter alder, 2015:

	<i>18+ år</i>		<i>18-61 år</i>		<i>62-66 år</i>		<i>67+ år</i>	
	Gj.snitt	Gini	Gj.snitt	Gini	Gj.snitt	Gini	Gj.snitt	Gini
Samlet husholdsinntekt	545.4	0.272	562.2	0.269	643.8	0.247	439.1	0.244
Disponibel husholdsinntekt	406.0	0.233	413.4	0.235	469.5	0.213	351.4	0.192
Samlet personinntekt	432.0	0.344	447.5	0.351	506.4	0.316	339.4	0.255
Disponibel personinntekt	321.5	0.295	328.5	0.309	365.6	0.270	276.1	0.190
Netto husholdsformue	1496.8	0.636	1129.7	0.716	2548.6	0.448	2553.7	0.418

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdningsinntekt og -formue er justert for husholdningsstørrelse (kvadratrotvekt).

Ulikhet blant eldre

- Selv om både gjennomsnittsinntekt og inntektsulikhet varierer mellom aldergrupper, bidrar forskjeller mellom aldersgrupper relativt lite til samlet inntektsulikhet
- Mesteparten av inntektsulikheten kan tilskrives ulikhet innad i aldergruppene

Ulikhet blant eldre

Dekomponering av samlet ulikhet i disponibel inntekt etter alder, 2015.

	<i>Bef. andel</i>	Husholdsinntekt			Personinntekt		
		<i>Gj.snitt (1000 NOK)</i>	<i>% av total</i>	<i>Theil's T</i>	<i>Gj.snitt (1000 NOK)</i>	<i>% av total</i>	<i>Theil's T</i>
18-61 år	75%	414	76%	0.093	328	76%	0.170
62-66 år	7%	469	8%	0.073	366	8%	0.125
67+ år	18%	352	16%	0.063	277	16%	0.070
Totalt	100%	406	100%	0.089	322	100%	0.153
Betydning av gruppeforskjeller				0.003 (3%)			0.003 (2%)

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdsinntekt er justert for husholdsstørrelse (kvadratrottvekt). Betydning av gruppeforskjeller beregnet etter standardmetode for dekomponering av Theil's T i «within» og «between» komponenter (eks. Atkinson 1970).

Ulikhet blant eldre

- Kjønnforskjeller i inntekt bidrar en god del til samlet inntektsulikhet blant eldre
- Dette gjelder spesielt for ulikhet i personinntekt

Ulikhet blant eldre

Dekomponering av ulikhet i disponibel inntekt blant personer 62 år og eldre etter kjønn, 2015.

	Husholdsinntekt				Personinntekt		
	Bef. andel	Gj.snitt (1000 NOK)	% av total	Theil's T	Gj.snitt (1000 NOK)	% av total	Theil's T
Menn	46%	413	50%	0.067	352	54%	0.087
Kvinner	54%	360	50%	0.075	257	46%	0.069
Totalt	100%	384	100%	0.074	301	100%	0.091
Betydning av gruppeforskjeller:				0.002			0.012
				3.2%			13.5%

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdsinntekt er justert for husholdsstørrelse (kvadratrotvekt).

Ulikhet blant eldre

- Kjønnforskjeller i inntekt bidrar en god del til samlet inntektsulikhet blant eldre
- Dette gjelder spesielt for ulikhet i personinntekt
- Forskjeller i menns og kvinners inntektsvekst bidrar også til endringer i samlet ulikhet
- Endring i ulikhet i husholdsinntekt i de siste årene skyldes mer at ulikheten blant kvinner og blant menn har endret seg enn at inntekten har endret seg

Ulikhet blant eldre

Dekomponering av ulikhet og endring i ulikhet i disponibel inntekt blant personer 62 år og eldre etter kjønn, 2015.

	Husholdsinntekt			Personinntekt		
	2011	2015	Endring	2011	2015	Endring
Totalt	0.065	0.072	0.007	0.087	0.087	0.001
Menn	0.058	0.066	0.008	0.076	0.083	0.007
Kvinner	0.066	0.073	0.007	0.071	0.067	-0.004
<i>Dekomponering av samlet ulikhet:</i>						
Ulikhet blant kvinner/menn	0.063	0.070		0.073	0.075	
Ulikhet mellom kvinner og menn	0.002	0.002		0.013	0.012	
<i>Dekomponering av endring i samlet ulikhet:</i>						
Endring i inntekt			0.001			0.002
Endret gruppestørrelse			-0.001			-0.003
Endret ulikhet blant kvinner/menn			0.008			0.001

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Theil's L (GE(0)) og dennes dekomponeringer tar utgangspunkt i prisjustert inntekt (2015 = 100). Husholdsinntekt er justert for husholdsstørrelse (kvadratrotvekt).

Oppsummering

- Eldres inntekt har vokst de siste tiårene
  - Inntekten har økt for «unge» (62-66 år) og «gamle» (67+ år) eldre
    - Det er i aldersgruppen 62-66 år vi finner den sterkeste veksten
    - Skyldes i hovedsak økt yrkesinntekt og økt alderspensjon
  - Sammensetningen av inntekt varierer med alder:
    - Dominert av yrkesinntekt i aldersgruppen 62-66 år, overføringer (pensjoner) i aldersgruppen 67+ år
  - Inntekten har økt for både kvinner og menn
    - Kvinner har hatt en noe større reallønnsvekst, men lønnsgapet er stort

Oppsummering

- Inntektsveksten er fulgt av en økning i ulikhet
  - Veksten i realinntekt har vært størst for de med lavest (og høyest) inntekt om vi ser på personinntekt
  - Om vi ser på husholdsinntekt har veksten i realinntekt vært høyere for de med høyere inntekt
  - Inntekt er skjevfordelt både før og etter skatt
  - Ulikhet i formue er betydelig større enn ulikhet i inntekt

Oppsummering

- Inntekt og formue fra ulike kilder bidrar i ulik grad til samlet ulikhet
  - Selv om inntekt fra overføringer (dvs. i all hovedsak pensjonsinntekt) står for mer enn halvparten av all inntekt, bidrar slik inntekt ganske lite til samlet ulikhet
  - Selv om yrkesinntekt bare står for en relativt liten andel all inntekt, er yrkesinntekt den viktigste kilden til samlet inntektsulikhet blant eldre
  - Realkapital (dvs. i hovedsak boligformue) står både for mesteparten av all formue og bidrar også klart mest til ulikhet i formue

Oppsummering

- Gjennomsnittlig inntekt og inntektsulikhet varierer mellom ulike aldersgrupper
  - Forskjeller mellom aldersgrupper forklarer likevel lite av samlet inntektsulikhet
- Kjønnforskjeller i inntekt bidrar til å forklare en vesentlig del av ulikheten i (person-)inntekt
  - Endring i ulikhet i husholdsinntekt i de siste årene skyldes mer at ulikheten blant kvinner og blant menn har endret seg enn at inntekten har endret seg

Vedlegg

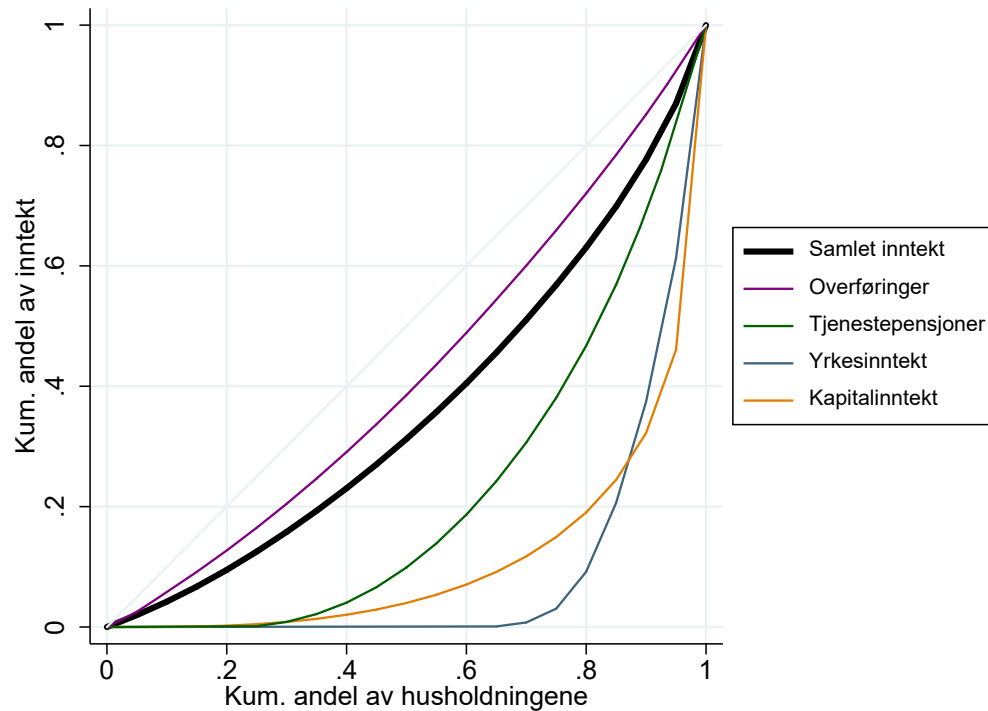

Inntekt i pensjonisthusholdninger

	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Prosent av samlet inntekt:</i>					
Yrkesinntekt	15%	19%	21%	22%	23%
Kapitalinntekt	6%	6%	6%	6%	5%
Tjenestepensjon	15%	14%	13%	13%	13%
Overføringer	65%	62%	60%	59%	59%
<i>Prosentvis bidrag til ulikhet i samlet inntekt:</i>					
Yrkesinntekt	61%	70%	73%	73%	73%
Kapitalinntekt	10%	9%	9%	10%	11%
Tjenestepensjon	14%	10%	8%	8%	7%
Overføringer	14%	11%	10%	9%	9%

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdningsinntekt er justert for husholdningsstørrelse (kvadratrotvekt). Pensjonisthusholdninger er husholdninger der minst en person mottar alderspensjon fra Folketrygden. Bidrag til ulikhet beregnet som i Shorrocks (1982).

Inntekt i pensjonisthusholdninger

Note: Egne beregninger basert på registerdata fra SSB (microdata.no). Husholdningsinntekt er justert for husholdningsstørrelse (kvadratrottvekt). Pensjonisthusholdninger er husholdninger der minst en person mottar alderspensjon fra Folketrygden. Tall for år 2015.